

J. PLANČIĆ, *Mrtva priroda*. Bol, Galerija umjetnina »Branko Dešković«

akvarelu, tehnici kojom ih je realizirao i K. Afan de Rivera. One su zaštitni znak intimizma S. Šohaja. Krajem desetljeća nastupaju slikari koji su u poslijeratnome razdoblju razvili našu umjetnost i izvornim prinosom uključili je u svjetske tokove. Osobitu pozornost mrtvoj prirodi posvećuje O. Gliha, čija je »Špiritijera« (1939, Moderna galerija u Zagrebu) svojim jedinstvom osjećajnosti i razuma te osjećanjem za fakturu paradigmatičko djelo toga razdoblja. I ostale Glihine mrtve prirode, pune doživljaja i poezije, ostvarene su u punome slikarskome bogatstvu. U koncepcijskoj širini kolorizma četvrtoga desetljeća javlja se m. p. u uobličanim individualnim izrazima Z. Šulentića, I. Domca, M. Makanca, I. Joba, I. Šeremeta, B. Kovačevića, J. Crnoborija, V. Svečnjaka, O. Postružnika i E. Kovačevića. Znatnu pozornost mrtvoj prirodi posvećuju N. Đorđević (»Cvijeće«, 1944), C. Dujšin-Ribar i M. Ehrlich. Otvorenom paletom slikaju u ratnome razdoblju mrtve prirode M. Veža i A. Kaštelančić (»Lubenice«, 1942). Raznolikijim postaje raspon predmeta; to pokazuju »Cipeliši« (1930) Đ. Tiljka, oderane životinje Becića, Bulića, plinska maska V. Šeferova (1939), Vežine reprodukcije, Glihine orasi, Becićevi vrganji. Ta opsjednutost svakodnevnim odjekuje u mrtvim prirodamo I. Dulčića (1949), a nastavlja se u realizmu mrtvih priroda šestoga desetljeća. Dok su E. Murtić i Z. Prica jedva dotakli mrtvu prirodu (1951), N. Reiseru je to najčešći

J. VANIŠTA, *Bijeli luk*

motiv, pun lirske svježine i neposrednosti. I. Lovrenčić (od 1956) i H. Šercar (oko 1960) izražavaju se u crtežu; nekoliko su mrtvih priroda naslikali B. Dogan, M. Kumbatović, M. Kraljević i V. Sokolić, dok je J. Žuži m. p. glavni motiv. Novi psihološki naboj poprima m. p. u djelu J. Vanište, koji dovodi predmetnost do samoga ruba apstrakcije; njegova »Laterna magica« (1955, Moderna galerija u Rijeci) slojevit je i već sasvim uvjetna m. p. U sličnome duhu slika mrtvu prirodu Lj. Ivančić, ali s drugačijim izborom i izričajem (1954–64). U tome razdoblju O. Gliha otvorenim bojom slika ciklus smokava, grane kestena i primorski drač, što najavljuje otkriće gromača kao izvorne vizije pejzaža. Oko sred. šestoga desetljeća, kada se malo-pomalo uspostavlja naslijeđe naše umjetnosti, m. p. je ponovno popularna. Slikanje toga motiva više nije dijalog umjetnika s predmetnom stvarnošću, već pretežno s površinom slike; na mrtvim prirodamo razrađuje se autonomna plastična problematika koja komunikaciju omogućuje asocijativnom širinom shvaćanja. Takve su, više ili manje čitljive, mrtve prirode M. Tartaglie, A. Masle i A. Šojata. Važna postaje uloga detalja, odn. zona mrtve prirode na figurativnim kompozicijama Lj. Ivančića i M. Stančića. Prije svojih apstraktnih istraživanja nekoliko mrtvih priroda naslikali su O. Petlevski i F. Kulmer (1954–56), a u svijetu znakova i simbola na području mrtve prirode odvija se promjena stila O. Postružnika i A. Motike (1953). Naivno slikarstvo također poznaje mrtvu prirodu i to gotovo arhetipsku u smislu tog motiva u općoj povijesti umjetnosti. Slikaju ih I. Generalić, I. Večenaj, E. Buktenica, M. Skurjeni, I. Lacković Croata, M. Kovačić, F. Vujčec. — Sedamdesetih godina, poslije svojega nefigurativnoga iskustva, vraća se J. Vaništa figuraciji i mrtvoj prirodi, obrađujući jednostavne motive u najboljoj tradiciji hrv. slikarstva (»Bijeli luk«, 1978; »Povrtnice«, 1980). Figurativnome se jeziku vratio Đ.

J. MIŠE, *Mrtva priroda sa šunkom*. Zagreb, priv. vlasništvo

Seder, koji slika kompozicijske sklopove u žanru mrtve prirode. M. p. je česta tema u slikarstvu M. Dolenčić-Malešević i D. Cvek-Jordan, a pojavljuje se i u metafizičkim prizorima V. Jordana. U novoj teoriji umjetnosti, kao i u medijskim istraživanjima, izmijenjeni su tradicionalni lik. pojmovi i sadržaji, pa se neke suvremene pojave samo uvjetno mogu dovesti u vezu s mrtvom prirodom. Modelirani objekti Z. Vrkljana bliski su doživljaju mrtve prirode (1980), kao i reifikacija tezge na tržnici V. Poprčan (1982). D. Martinis nazvao je jedan svoj videotape »Mrtva priroda« (1974), dok je u fotografiji osobito sadržajne i nekonvencionalne mrtve prirode snimio J. Klarica. Reprodukcijska koju u sastavu mrtve prirode slikaju umjetnici od Bulića do Veže, opredmećuje se interpolacijom u instalacijama Slobodana-Brace Dimitrijevića kao konceptualna preobrazba moguće mrtve prirode (1979). U aktualnoj revitalizaciji realističkih poetika i postupaka (u rasponu od hiperrealizma do »nove slike«) ponovo se otkriva m. p. O tome svjedoče V. Jakelić (»Mrtva priroda u izlogu«, 1985) i N. Ivančić (»Mrtva priroda s fazanom« 1985). Zanimljive projekcije predmeta u prostoru ostvaruju na slikama i crtežima Z. Fio, a u keramici B. Uzur (»Postavljeni stol«, 1983–85).

LIT.: Z. Tonković, *Mrtva priroda u novijem hrvatskom slikarstvu* (katalog), Osijek 1979. Z. Ton.

MUAČEVIĆ-REIZER, Anica, slikarica (Zagreb, 4. IX. 1904 – 10. VII. 1983). Nakon kraćega boravka u Parizu učila na školi S. Arallice. Slika

motive iz Zagreba, Samobora, Dalmacije, interijere i motive prirode, osobito cvijeće, u koje unosi mnogo svjetla i vedrih toplih boja. Izlagala s Klubom likovnih umjetnica (1939, 1940), a samostalno u Zagrebu (1952) i Samoboru (1959).

MUCHA, Alfons, češki slikar i grafičar (Ivančice, Moravska, 24. VII. 1860 — Prag, 14. VII. 1939). Slikarstvo učio u Münchenu i Parizu, gdje je živio 1888—1910. Radio je dekorativne panoe, ilustracije za knjige i časopise, nacрте za predmete primijenjene umjetnosti i reklame, a popularnost je stekao kazališnim plakatima za Saru Bernhardt. Ciklus slika *Slavenska epopeja* (1910—26) posvetio je češ. i slav. povijesti. Opremio je paviljon Bosne i Hercegovine na Svjetskoj izložbi u Parizu 1900, izlagao na izložbi Društva hrvatskih umjetnika 1900/01. u Zagrebu i s hrv. umjetnicima 1906. na II. izložbi »Lade« u Sofiji. Bio je počasni član JAZU od 1930. Njegova grafička umjetnost pripada razdoblju srednjoeur. secesije, dok su mu pov. teme u tradiciji XIX. st.

LIT.: M. Henderson, The graphic work of Alphonse Mucha, London 1978. — O. Maruševski, Majstor šutljivog plakata Alfons Muha, Vijesti MK, 1978, 1. — J. Kotalik, Alfons Muha i češka umjetnost (katalog), Beograd—Zagreb 1982. O. Ma.

MÜCK, Branimir, arhitekt (Zagreb, 11. I. 1919). Diplomirao 1947. na Tehničkom fakultetu u Zagrebu. Djelovao u Sarajevu sve do mirovine 1982. Po njegovim projektima izvedeni su brojni stambeni, školski i zdravstveni objekti, domovi kulture, upravne i poslovne zgrade, te hoteli u Sarajevu, Zenici, Mostaru, Sisku, Tuzli, Dobroju, Gospiću i Bihaću. Na natječajima postiže zapažene rezultate (I. nagrada za hotel u Foči, 1952).

MÜCKE, Josip Franjo, slikar (Nagyatád, Mađarska, oko 1819 — Pečuh, 1. X. 1883). Na Akademiji u Beču pohađao je klase historijskoga crtanja (L. Kupelwieser) i slikanja krajolika (1835—43. s prekidima). Poslije boravka u Beču došao je u Vukovar gdje je 1843. naslikao *Žalosnu Gospu*. U Vukovaru je portretirao više članova grofovskih obitelji Eltz (*Sofija Schönborn-Eltz*, 1858) i Pejačević te imućne građane, a slikao je i motive iz parka (*Pogled na park Eltz u Vukovaru*, 1857). U Osijeku je 1860—65. slikao portrete građana i aristokracije (*Gabrijela Pejačević*, 1857; *Karl Morgenthaler*, 1862) te crkvene slike; slikao je također i u Đakovu (*J. J. Strossmayer*). Široj se javnosti predstavio na Prvoj dalmatinsko-hrvatsko-slavonskoj gospodarskoj izložbi u Zagrebu 1864. kao slikar portreta, žanr-prizora i crkvenih slika (*Isus na križu*, *Ecce homo*, *Sveta Obitelj*). Sljedeće godine doselio je u Zagreb, gdje je slikao prizore i ličnosti iz hrv. povijesti (*Nikola Zrinjski na kuli Sigeta*, 1866; *Dolazak Hrvata u Hrvatsku*, 1867; *Savez Ljudevita Posavskog sa Slovincima*, 1867; *Razjareni Hrvati ubijaju Ljutomisl*, 1870). Zamislio je ciklus litografija s dvanaest pov. prizora, ali ih je izdao samo osam. I nadalje je slikao portrete (*Lj. Vukotinović*, 1866; *Ban L. Rauch*, oko 1870). Od njegovih crk. slika očuvale su se one u Divuši na Kordunu i Sikirevcima u Slavoniji. M. je u Zagrebu podučavao slikanje (učenici su mu bili F. Quiquerez i kćerka Marijana Ludovika), a želio je osnovati slikarsku akademiju. Od 1875. živio je u Pečuhu gdje je portretirao osobe iz tamošnjega društva.

M. je slikao u duhu tonskoga akademskoga realizma bečke škole a najveći domet postigao je u portretima, poglavito onima prožetim notom intimnosti. Za hrv. umjetnost važan je kao slikar povijesne tematike.

LIT.: Lj. Babić, Umjetnost kod Hrvata u XIX. stoljeću, Zagreb 1934. — O. Švajcer, Bildnisse J. F. Mücke (1819—1883), Osječki zbornik, 1942, 1. — R. Putar, Slavonija, u katalogu: Slikarstvo XIX stoljeća u Hrvatskoj, Zagreb 1961. — B. Kelemen, Novi podaci o nekim našim slikarima XIX stoljeća, Republika, 1964, 12. — M. Schneider, Historijsko slikarstvo u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1969. — B. Balen, Josip Franjo Mücke 1819—1883 (katalog), Osijek 1971. — M. Schneider, Portreti 1800—1870 (katalog), Zagreb 1973. — Ista, Slikar Josip Franjo Mücke, Osječki zbornik, 1979, 18. — O. Švajcer, Domaći i strani slikari XVIII. i XIX. stoljeća u Galeriji likovnih umjetnosti Osijek, Osijek 1987—88. — K. Prijatelj, Replika portreta biskupa Strossmayera J. F. Mücke u samostanu Tolisa, Bulletin HAZU, 1994, 1. — M. Bregovac Pisk, Ferdinand Quiquerez (katalog), Zagreb 1995. R.

MÜCKE-JAKABFFY, Marijana Ludovika, slikarica (Vukovar, 18. II. 1845 — Sotin, 18. V. 1919). Kći slikara J. F. Mückea, od kojega je primila prvu pouku u slikarstvu. Učila je na Akademiji u Veneciji i u Rimu. Na Prvoj dalmatinsko-hrvatsko-slavonskoj gospodarskoj izložbi u Zagrebu 1864. izložila je sliku *Prvi jad*. Kompoziciju *Pohod Marije Elizabeti* za crkvu Sv. Marije u Zagrebu slikala je 1887. po živim modelima iz visokoga zagrebačkoga društva. U Zagrebu je imala atelje, gdje je slikala portrete (*R. Walter*) i crkvene slike, danas nepoznate.

LIT.: O. Švajcer, Domaći i strani slikari XVIII. i XIX. stoljeća u fundusu Galerije likovnih umjetnosti Osijek, Osijek 1987—1988. L. D.

MUCKO, Ivan, arhitekt (Zagreb, 1. XII. 1961). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1985. Autor je projekata za stam-



J. F. MÜCKE, *Portret grofice Sofije Schönborn-Eltz*. Osijek, Galerija likovnih umjetnosti

bene zgrade u Novoj vesi 71 (1990—91), stambenu zgradu u ulici Pantovčak 123 (1992). Sudjeluje na natječajima za osnovnu školu na Bilome brigu u Zadru (1989, I. nagrada s M. Turkulinom i D. Novoselcem), stambenu zgradu na križanju Ulice grada Vukovara i Runjaninove ul. u Zagrebu (1989, I. nagrada s D. Novoselcem), te na više međunarodnih natječaja.

LIT.: E. Šmit, Tri laka komada buduće zagrebačke arhitekture, ČIP, 1990, 2. — F. Vukić, L'Architettura di fine secolo a Zagabria, Bologna 1991. — T. Ito, In The Narrow Defile Between Reality and Fiction, Japan Architect 1989, 383. F. Vu.

MUĆ GORNJI, selo u zaleđu Splita. U rim. doba naselje *Andetrium*, što potvrđuju ostaci arhitekture i nadgrobni natpisi. Kraj crkve Sv. Petra 1871. je nađen dekoriran ulomak grede s natpisom hrv. kneza Branimira i uklesanom godinom 888. Natpis glasi: Branimiri annor(um) Xpi (christi) Sacra de Virg(ine) carne(m) ut su(m)ps(it) s(acrum) DCCCCLXXX et VIII vi q(ue) indic(tione) (Zagreb, Arheološki muzej). Tu je bila starohrv. crkva — vjerojatno adaptirana ant. građevina. Uokolo je starohrv. nekropola.

LIT.: Lj. Karaman, Iz kolijevke hrvatske prošlosti, Zagreb 1930. — M. Abramčić, Novi vojnički spomenici iz Andetriuma, VjAHD, 1940. — F. Oreb i M. Zekan, Zaštitno iskopavanje srednjovjekovne nekropole u Muću Gornjem, Godišnjak zaštite spomenika kulture, 1980. — M. Zekan, Prilog proučavanju arhitekture iz koje potječe natpis kneza Branimira u Muću Gornjem, Gunjačin zbornik, Zagreb 1980. Du. J.

MUHA, Vilim, slikar (Gospić, 21. IV. 1887 — Zagreb, 7. IX. 1957). Polazio privatnu slikarsku školu H. Streblowa 1903—04. u Beču i Umjetničku akademiju u Pragu 1904—09 (V. Bukovac i R. Ottenfeld). Slikao krajolike (*Kupa*, 1912), mrtve prirode (*Cvijeće*, 1918) i portrete (*Portre ljekarnika Werkleina*, 1925) na tragu Bukovčeva poentilizma i plenerizma. — Samostalno izlagao u Zagrebu 1913. i Karlovcu 1931. Bio je lik. pedagog u Bjelovaru, Petrinji i Zagrebu. R.

MUJADŽIĆ, Omer, slikar (Bosanska Gradiška, 1. II. 1903 — Zagreb, 28. X. 1991). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu 1924 (F. Kovačević, Lj. Babić). Studij nastavlja na École des Beaux-Arts u Parizu 1925/26. God. 1931—73. bio je profesor na zagrebačkoj Akademiji. Izlagao s »Grupom šestorice« u Zagrebu 1926 (Augustinčić, Grdan, Pečnik, Mujadžić, Postružnik, Tabaković). Njegova pariška faza odaje utjecaj ekspresionističke orijentacije s nekim elementima kubizma (*Pariško predgrađe*). U tome smislu M. se razvija i prvih godina boravka u domovini. Bio je član grupe »Zemlja« i sudjelovao je na njezinoj prvoj izložbi u Zagrebu 1929. Grupi je napustio 1930. U to vrijeme radi crteže sa socijalnom tematikom. Postupnim izgrađivanjem svojega lik. izraza opredjeljuje se uskoro za